

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 20 coroane.
Pe jumătate de an 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 268.

Invitare la abonament.

Rugăm abonații noștri, onorata noastră preoțime și învățătorime, să stăruie pentru lăfșirea organului nostru în cercuri cât mai largi. În schimbul sprijinului material și moral, de care se bucură foaia noastră, ne vom nizu și noi, ca ziarul nostru să corespundă tuturor așteptărilor îndreptățite ale publicului cetitor. Abonamentul care face

Pe un an 20 cor.
Pe 1/2 an 10 cor.
Pe 1/4 an 5 cor.

se trimite prin mandat postal la Administrația tipografiei diecezane, Arad, Strada I. I. Brățianu. Numele abonentului, locuința și poșta ultimă, să fie scrise corect și legibil.

Administrația.

Casa preotului.

Preotul românesc, în cel mai strict înțeles al cuvântului, este fiul poporului. Dacă ne vom interesa de originea slugitorilor altarului, începând dela episcop până la cel mai modest preot din cutare cătun, vom afla, că în privința nașterii toți se aseamănă perfect de bine cu Hristos, toți s'au născut nu departe de iesle. Și ce e mai semnificator, nu numai că toți ne tragem originea din popor, dar cu toți ne și sacrificăm pentru binele și pentru fericirea lui. Cine cunoaște nu mult, ci numai puțin, istoria vieții și a culturii noastre, va trebui să admită, că preoțimea română a adus enorme servicii neamului nostru. Să vă amintesc numai un singur fapt. Din umilele case preoțești dela sate a isvorit partea covârșitoare a inteligenței noastre care formă conducerea poporului nostru. Inteligența aceasta aducea din casa părintească un prețios dar: de mici erau domnii noștri dedați cu toate mizeriile vieții așa că la oraș nu se puteau perde atât de ușor, nu se subțiau așa de grabă, și nu treceau în rândurile dușmanilor. Robustitatea sufletească adusă de acasă li menținea pe fiii aceștia de preoți la suprafață și nu-i lăsa să se cufunde în mediul social străin. La sate preoții noștri nu slugiau numai pe D-zeu ci și cultura românească. Cartea românească de pe vremuri pe cari o prigoniau dușmanii pe

toate cărările, în casa preotului își află adăpost și cetitori.

De era de întemeiată vre-o familie românească inteligentă la sat ori oraș, tot casa preotului era locul unde creșteau modelele de viitoare mame și gospodii.

Nu-i posibil să nu te cutremure până în adâncul sufletului când te gândești ce mult a dat preotul românesc neamului și culturii lui și ce puțin a primit în schimb pentru munca și jertfa lui. Casa preoțească nicidecum nu a avut parte de belșug, dincontră, sărăcia s'a ținut de ea ca umbra.

E nesfârșit pomelnicul amarăciunilor pe cari a trebuit să le înghită preotul românesc din vremuri străbune până astăzi. Dintre toate amarăciunile însă cea mai grea și mai amară mi-se pare aceea, că preotul românesc, „fiul poporului“ nici până astăzi nu-și are casa sa, nu-și are aceea ce e mai elementar și mai necesar, cuibul său familiar. Nu-mi pot explica faptul trist, pentru ce poporul, ai cărui fii suntem, nu a ținut să fie recunoscător preotului său, dela cari a cerut cele mai grele jertfe, baremi în modesta formă, de a-i face casă. Doamne, Doamne! ce ușor și ce degrabă puteau mii de brațe să ridice loc de adăpost preotului, „părintelui“ lor. Nu cerea nici un preot, palate cu candelabre și covori prețioase, grădini cu fântâni săritoare, ci aceea ce s'ar putea face și în cele mai grele împrejurări, o căsuță cu odăi cinstite și sănătoase, și nici atâta nu li-s'a dat preoților, pentru că aceștia s'au dedat să deie tot, să-și deie munca, să-și deie sănătatea, să-și deie viitorul și fericirea familiei, dar să nu ceară în schimb nimic. Și poporul, părinții noștri, turma credincioasă, ne cerânduise, nu a dat. A dat „fibrăului“, a dat notarășului, a dat jidanului cu cărciuma; pe toți i-a aciuiat în palate frumoase, numai pe preotul său l-a lăsat cu familia de obicei numeroasă, în colibă.

„L „horribile dictu“ avem și astăzi oameni destui și în popor și preste popor, cari cred ferm, că precum a fost în trecut așa trebuie se fie și în viitor, preotului bine li este să șadă în colibă. Pentru oamenii aceștia cari voesc se facă din sărăcie ori mizerie chiar o atribuție istorică a preoțimei voesc se scriu astăzi vre-o câteva rânduri. Puternicilor, micii noștri zei! aduceți-vă aminte, că și preotul este om, încă și în sufletul lui trăiesc dorințe de un trai mai bun și mai frumos și el voește să aibă o părticică cât de mică din bucuriile vieții.

Vă rog să țineți cont de tragedia aceea, pentru superficialii foarte mică, pentru senzibili însă foarte mare, care se petrece în tot anul în viața preoțească.

Uită-l pe cutare seminarist cât este de îndrăgostit de cariera preoțească, cum arde în sufletul lui dorința, de a se face preot la sate și de a munci pentru mărirea poporului românesc, uită-l cum soarbe cuvintele cutărui profesor care vorbește despre menirea atât de frumoasă și ideală a preotului. Și ia-l căsătorit și sfințit, mergând la sat cu aleasă inimii sale, cu femeia care va trebui să-i fie ajutorul și mângâietoarea lui în luptă pentru bine și frumos.

La prima intrare în sat în viitorul ogor alui Hristos ce decepții amare este legată. Casa pe care cu greu a putut-o găsi părintele nu este nici baremi în strada principală ci pe o stradă mai marginașă, e și mică și e și nesănătoasă. Tot planul tinerei preotese despre viitoarea ei casă și mărime, pareă o fost o mică hârțuită la cari i-ai dat foc a ars într-o clipită. Ea toată viața ei de până acum a făcut fel de fel de planuri cum are să-și întemească casa, în închipuerea ei curată și ușoară ca o păsăruică, își vedea casa ca un cuib frumos de pasăre aninat gîgăș de o ramură înflorită, și când colo în realitate casa ei i-se pare mai mult un arest pentru răufăcători decât o căsuță pentru un preot și o pereche tineră. Nu-i lumină în casă, e scundă și umedă, nu ai o fereastră unde să pui niște flori, nu ai un loc unde să-ți pui un scaun ca se mai visezi în fața soarelui din când în când, pentru că la sat alta recreare, alt isvor de întărire al sufletului nu ai.

În casă nu ai unde să potrivești o laviță unde se pui, dacă nu altă ceva, cel puțin cărțile de cari îți plac mai tare. Unicele locuri cari li stau la dispoziție tinerei femei sunt grumazul cuptorului și grinda. Și așa să întâmplă că prima zi este stropită cu lacrimi de decepție și amarăciune.

Preotul care în seminar credea că are cu credința lui, cu însuflețirea lui să mute munții, în prima zi se vede înfrânt, căsuța care li este în spate li se pare că-i prima lovitură grea care i-o dă viața, pe care el este chemat să o combată. Astă este povestea în genere despre casa preotului și acum, ca să nu acuze nimeni pe scriitorul acestor șire că fantazează, să va spu un caz pe care l-am auzit și văzut.

Din gura unei venerabile preteșe am auzit cum i-s'a stins din suflet orice dragoste și însuflețire pentru cariera pretească. I-mi spunea de multeori următoarele: În lumie de logodnă țeseam împreună cu logodnicul meu și viitorul preot un vis de aur, vedeam viața dela sat atât de frumoasă, atât de idilică și eram hotărâtă că toate cunoștințele, toată cugetarea și simțirea mea, să le împărtășesc cu sătenii. Și vai prima intrare în locul activității mele de soție și preteasă de ce desamăgiri a fost legată. Un biet căruțaș c'un cal ca vai de el m'a dus la viitoare locuința. Casa care purtă numele frumos de „casa mea,” mă îngrozia, atâta, era de neprețioasă de strănută și de urâtă. În prima zi m'am simțit străină, în prima zi, mi s'au dus toate nădejile frumoase pe cari le-am legat de viața pretească.

Și eu mi-a aduc aminte foarte bine cum aceasta preteasă cu suflet frumos s'a svârcolit o viață întreagă ca să-și poată clădi o casă a să și i-a reușit abia la finele vieții, când și ultimul strop de credință în viață i-a secat în suflet. Și ce pagubă grozavă!

Dacă tinera preteasă găsea în sat o casă parohială drăguță unde putea intra-adevăr să încapă o atmosferă ideală, satul avea o preteasă model și nu un suflet desamăgiri și literatura românească primea niște bucate admirabile pentru că preteasa de care este vorba era în tinerețe un suflet simțitor cu porniri literare. Lupta pentru o căsuță însă a distrus-o, pentru că sufletul omenesc este ca un păhar.

Păharul cel mai frumos dacă l-ai scăpat odată și s'a făcut fândru nu-l mai poți tocni niciodată, așa și sufletul omenesc ciocnit odată temeinic cu realitatea crudă și-a pierdut toată, seninătatea și puterea.

Cazul acesta trist se întâmplă foarte des în viața pretească și putem spune că prima pedecă de care să sfărâmă atâtea suflete idealiste de preot, este lipsa caselor parohiale.

Cu toți trebuie să admitem că între casa unde locuiești și între dispoziția sufletească în care trăiești este o puternică legătură. Centrul vieții este casa, aici trebuie să-ți petreci momentele cele mai intime și mai fericite ale vieții. Ce nefericire groznică trebuie să simți sufletul unui om, care dacă altă avere și altă plăcere nu are pe lume, nici măcar atât nu că are o căsuță drăguță. Și cel mai modest maestru are lipsă de atelier separat, unde să poată lucra în liniște, și oare preotul să nu aibă și el o casă în care să-și permită luxul de a-și avea și el atelierul său separat, unde să se concentreze, să se adănească și se cugete liniștit. Societatea română tot mai mult idealism și tot mai multe arte de obnegațiune cere dela preotul, fără însă să-i deie și condițiunile necesare în cari pot crește și înflori faptele mari sufletești.

De aceea în numele tuturor suferințelor amare de veacuri, în numele muncii mărețe desfășurate pentru existența neamului dela originea lui până astăzi, cerem preoțimea cu înzestrență ridicarea cât mai grabnică a caselor pretești de unde se avem posibilitate să răspândim idealismul și puterea de a arăta în sânul poporului românesc.

Rusticus.

Gramatica, Dicționarul și Catehizmul românesc alui Minotto.

(1775—1777).¹⁾

I.

Călugărul franciscan, minorit *Francantonio Minotto*, italian de neam și misionar prin Moldova, a compus cam pe vremea dintre anii 1775—1777, trei opere românești mici, „moldovenesti,” cum le zicea el și cum cu mandrie până azi zic mulți din ai noștri.

Nu a fost tipărită nici una din ele! Nu știm nici aceea, de la va fi avut cândva cineva și numai ca manuscrite și de mai există undeva.

Aș crede, că de bună seamă au fost scrise cu caractere latine, de vreme-ce cu un veac mai înainte de aceasta, un alt italian, paterul Pillozzo, tot misionar și el în Moldova, tipărește cu litere latine un catehiz în limba noastră.²⁾

Lăudatul apostol al catolicizmului roman, a scris: o *Gramatică* românească, un *Dicționar* românesc și apoi în sfârșit un *Catehiz* moldovenesc sau românesc; la care în toamna 1777, mai avea încă de nezeț și ciselat.

Autorul nostru cu dtul 23 Maiu 1775, vestește pe superiorul său, pe monsignorul Ștefan Borzia, cardinal și secretar în Roma, la Propaganda fide, cumcă se deia alcătuită gata Gramatica limbii moldovenesti. Îndată-ce va termina cu prescrierea manuscrisului îl transmite cardinalului, ca să poată și dănsul rade nițel, în ceasurile libere, de idismul acesta mestecat și într'adevăr curios.

Ca de încheiere mai adaugă paterul Minotto, că pentru lumea toată nu ar fi putut crede, că îi va fi cu putință să-și însușească vreodată limba aceasta!

De tipărit apoi nu o va tipări, cum nu va tipări nici pe celelalte două lucrări ce mai are și de cari s-a menționat mai sus.

II.

Cutoatecă familia, sau mai bine spus numele de „Borgia,” e foarte urgisit în istoria mondială,³⁾ totuș nouă românilor acest Borgia din a II jumătate a veacului al 18-lea, ni-e un extrem de mare binețacător.

Îndeobște este cunoscut, că Ștefan Borgia e o rotitorul și pedagogul studentului nostru fenomenal Gheorghe Șincai, istoriografului de mai apoi. Șincai pe tot timpul petrecerii sale la Roma și și după aceea a fost Liebling-ul eruditului cardinal.

Despre acest îndrumător alui Șincai, spuneă Papiu Ilarian în discursul său de recepțiune la academia română, din București, la 14 Septembrie 1869 unele ca acestea:

Șincai ajunse⁴⁾ a fi numit custode al bibliei otecii colegiului de Propaganda. Mulțumită cu deosebire cardinalului Ștefan Borgia secretarul colegiului. Toate bibliotecile Romei erau deschise lui Șincai și anume: biblioteca vaticană, biblioteca supra la Minerva, biblioteca benedictină, afară de biblioteca colegiului, al cărei custode era el însuș. Culegea zi și noapte cu o ardoare fără de exemplu din cărți și manuscrite.

Borgia îi câștigase dela papa Piu VI voia formală de a ceti toate cărțile și cele oprite și damnate⁵⁾ și de a cerceta și consulta toate bibliotecile. Ce e mai mult, acest cardinal merse cu bunavoința până acolo de a-i tomi cu banii săi proprii, un preot învățat, ca să-l ducă oricând ar cere prin bibliotecile publice, și să-l poarte și să-l introducă în societățile erudiților Romei.

De multe ori Borgia singur îi cântă și-i arată diferite cărți, până aci necunoscute, ce cuprindeau ceva despre români.

Ades îl poțea la masa sa, încunjurată de erudiții Romei și de străini, din ale căror convorbiri profită în toate privirile.⁶⁾

Patronul lui Șincai, Ștefan Borgia, a fost proistosul scriitorului nostru Minotto. Minotto dedică lucrările sale moldovenesti lui Borgia.

¹⁾ Ar. *Densusianu*: Ist. limbii și literat. ediția II p. 256/7 cu nota 11 și pag. 259. I. *Bianu*: Docum. inedite din arhiva Propagandei, în jurnalul „Columna lui Traian” Buc. 1883 p. 145 și an. 1884 p. 237. „Națiunea” rev. Budapesta 1911 pg. 68.

²⁾ Descriș în „Unirea” Blaj 1913 Nrii 82 și 83.

³⁾ Reamintește-ți pe Alexandru al VI-lea papa Romei, un monstru nefast și infect; apoi pe sora lui Lucreția, scrisă de mândră și desfrănată cât de poveste († 1521).

⁴⁾ Retipărit din anele în broșură a parte: „Viața, operele și ideile lui Gh. Șincai de Șinca” Buc. 1869.

⁵⁾ Dr. *Hunfalvy Pál* în per. „Századok” Bpest 1878 p. 352.

⁶⁾ Al. *Philippide* Introducere în ist. limbii și lit. române, Iași 1868 p. 178/9.

Marele congres preteșe din București.

(Urmare și Fine).

Se primește. În legătură cu aceasta păr. Marin Preteșcu Fitești fixează normele acestei federațiuni cu scopuri culturale-filantropice: se va forma din asociații, pretești pe eparhii sub patronajul Chiriarhului respectiv, cu secții pe județe, cu fonduri din cotizațiuni și subvențiuni dela Casa Bisericeii, comercializând obiecte bisericesti. Până la federalizarea asociațiilor existente, se instituie un comitet, din președinții acestor asociații, care comitet va pregăti statute-tip, pentru asociațiile eparhiale și statul federațiunii. Se aprobă.

Păr. Popescu-Mălăești citește dezideratul, despre organizarea parohiei și despre administrația bisericască. Congresul amână rezolvarea acestei probleme, până ce ea va putea fi studiată amănunțit de preoțimea din toate provinciile. Hotărârile vor fi apoi coordonate prin o comisie.

Păr. I. Proviau citește dezideratul despre pregătirea clerului, care se rezumă în următoarele:

1. Toți preoții vor fi licențiați sau doctori în teologie. Pentru parohii rurale se admit numai provizor preoți cu seminarul superior.

2. Pregătirea clerului se face în seminariu, cu 8 clase, și în facultăți de teologie. Seminarile rămân însă numai școli de pregătire pentru facultate.

3. Profesorii de teologie vor fi preoți cu examen de capacitate în specialitatea lor.

4. Programul va da o deosebită atenție studiului sf. Scripturi, liturgiceii, pastoralei, omileteceii și catiheticeii.

5. Toate universitățile vor avea câte o facultate de teologie cu internat și profesori clerici hirotoniți.

6. Directorii și spiritalii internatelor vor fi recretați prin concurs din preoți mireni.

7. Tineri destoinici vor fi trimiși în străinătate.

Păr. I. Popescu-Moșoaia citește dezideratul despre predarea învățământului religios în școlile de orice grad.

Învățământul religios va fi obligator în toate școlile și va fi predat de preoți, în școala rurală ca și în cele secundare, și va fi inspectat de chiriarhi sau delegații lor. Programul învățământului religios va fi alcătuit de autoritatea centrală bisericască școlară, care va pregăti și manualele necesare.

Dezideratul despre propaganda religioasă citit de D. V. Ispir cuprinde: organizarea unui oficiu central de propagandă a credinței, înființarea unui institut biblic, și de tipografii prin mănăstiri; obligativitatea predicii la liturghie; sprijinirea asociațiilor cu scopuri similare, respectarea repausului duminical, îmbunătățirea vieții muncitorilor, lupta contra prostituției, scrierilor pornografice, a tablourilor imorale, filmelor cinematografice, a școlii duminicale și cercuri de studii, înființarea unei societăți creștine studentești, așezăminte de caritate, designarea de misionari în fiecare județ.

Păr. Ludovic Cozma (Galați) citește un deziderat, din care partea primă privește activitatea filantropică, culturală a preoțimii (ajutorarea văduvelor, orfanilor, infirmilor, săracilor, copiilor părăsiți, îngrijirea copiilor săraci, haine, cărți, taxe școlare, medici, băi, vizitarea bolnavilor în spitale, a penitenciarelor, lehuzele, oficii de plasare la muncă) iar partea a doua, rolul femeii în biserică, (ca factor educativ-cultural, ca factor de împodobire a sf. locașuri, ca colportoare de cărți, obiecte sante, ca organizatoare de opere culturale, ca conservatoare a datinelor, cultului și practiceilor creștine, ca factor de luptă contra imoralității, ca educatoare, ca factor de reculegere sufletească în mănăstiri bine organizate). Să se înființeze școli nouă de fete, să se admită chiar la facultatea de teologie, pentru a forma personal didactic în școlile de fete, să se ajutore în conlucrare cu statul, văduvele de răboiu.

Dezideratul în privința rolului preotului în viața politică, spune: este o datorie evanghelică sfătuirea poporului în trebile politice, în concordanță cu interesele morale și naționale ale neamului.

Un alt deziderat afirmă datoria preoțimii de a lua parte la mișcarea cooperativelor pentru popor.

În fine un deziderat pentru înlocuirea uni-formei actuale preoțești, în afară de serviciile preoțești cu cea civilă și — înființarea unui ziar al preoților.

Păr. Tincoca arată trebuința unui fond, care s'ar crea din prețul expropriării pământurilor bisericesti. Mai cere monopol asupra produselor în legătură cu viața bisericască.

Vastul material al congresului este desbătut; ceea-ce am putut da în acest raport nu este decât o palidă icoană a desbaterilor. Multe din discuții vor vibra încă mult în paginile foilor bisericesti până se vor cristaliza în forma lor definitivă.

Păr Econ. C. Nazarie, care n'a avut o sarcină ușoară în scaunul prezidial, mulțumește oaspeților din noile provincii, mișcat îi răspunde păr. Dr. N. Bălan. Apoi președintele mulțumește călduros ziaristilor, cari au asistat la desbateri.

Cu aceasta marele congres al preoților este terminat.

Preoții din Ardeal, Bucovina și Basarabia sunt invitați de doamnele dela Societatea ortodoxă a femeilor, la un ceai în localul școlii Societății, cu care ocaziune se discută și se spun multe vorbe frumoase: D-na principesă Cantacuzino prezentând pe păr. Dr. N. Bălan membrilor Societății, adaugă semnificativ: „unul din viitorii noștri mitropoliți”.

Seara, la hotelul Bulevard congresiștii iau parte la un banchet oferit de Casa Bisericii.

G. Trau.

Preotul I. G. Ludu.

Extras din ordonanța Nr. 21 și 25.

Comandamentul Trupelor din Transilvania ordonează, că

1. Vor fi considerați ca vinovați toți aceia, cari fără rea credință, prin localuri publice, în gări, trenuri, în restaurațiuni, pe străzi, vor vorbi sau vor discuta în orice chip știri, fie adevărate, fie închipuite sau își vor da părerile despre operațiunile de război sau despre situația și mișcarea trupelor, precum și cei ce vor critica poruncile date de autoritățile militare, sau orice alte măsuri cu privire la armata română.

2. Cei ce se vor face vinovați de una dintre poruncile de mai sus, se vor pedepsi de judecători militari cu închisoare până la un an și amendă până la 2 mii lei.

Când însă faptele de mai sus, se vor săvârși cu gând de spionaj sau trădare, pedepsele vor fi cu mult mai aspre, după legile de război.

INFORMAȚIUNI.

Aniversarea adunării naționale din Alba-Iulia.

Aniversarea memorabilei adunări din Alba-Iulia s'a serbat în Arad cu toată solemnitatea medicală de această zi a învierii noastre.

În biserica catedrală s'a celebrat rugăciunea de mulțumită servită de păr. protoiereu dr. Gh. Ciuhandu asistat de părinții Mihai Pacățian, Traian Vășan, Dr. Teodor Botiș, Eugen Crăciun și diaconul Ioan Cioara. A cântat corul elevilor dela institutul teologic și școala normală din loc condus de prof. T. Lugojan.

La sfârșitul serviciului divin păr. dr. Ciuhandu a ținut o predică ocazională. Au luat parte toate autoritățile militare și civile în frunte cu dnii generali Jitiianu și Bădescu, prefectii dr. I. Marșieu și dr. R. Veliciu, primarul dr. I. Robu, corpul didactic și tinerimea dela toate institutele de învățământ și un public imens.

După terminarea ceremoniei religioase, dl general Jitiianu a trecut în revistă trupele. Au defilat înaintea generalului și elevii școlilor din localitate în mijlocul unor ovații entuziaste.

După amezii s'au aranjat festivități școlare. La orele 3 la liceul „Moise Nicoară”. A vorbit umos despre însemnătatea zilei prof. N. Blaga.

În Seminarul nostru diecesan serbarea s'a început la orele 5, cu „Imnul regal,” executat de

corul tinerimii condus de prof. T. Lugojan. A urmat apoi discursul directorului Dr. T. Botiș, care, rostit cu vervă și însuflețire, a fost viu aclamat și aplaudat de numerosul public, din sala festivă și coridorul dinaintea salei.

Dșoara L. Drăgan, eleva a școlii normale, a declamat „Imnul unirii” de Băilă; elevul Tihoiu a citit disertația „Alba-Iulia”; dșoara Crâșnic a cântat la pian „Erculeanu” de Mureșanu; F. Codreanu student în teologie a declamat „Trei Doamne” de Coșbuc; St. Bogdan teolog, a cântat „Sboar' al nopții negru flutur” acompaniat de dșoara Crâșnic. F. Codreanu a citit disertația „Libertatea.” Serbarea s'a încheiat cu „Pe-al nostru steag.” Între punctele programei muzica militară intonă „Imnul Regal.”

Seara societatea aleasă română din Arad a luat parte la petrecerea aranjată de ofițerii reg. 3 Olt la otelul Crucea Albă.

Un gest. La sinodul din Gherla, ținut în 4 Septembrie a. c., a avut loc un epizod interesant. Delegatul Ștefan Buzila, secretarul sinodului, citind procesul verbal al ședinței premergătoare; comite o greșală, dând conmembrului păr. Dr. Șimon titlul de protopop onorar. Se produce o mișcare și o ilaritate în sală. Se ridică păr. Dr. Șimon și într'un ton modest și serios declară, că nu i-se cuvine titlul de protopop. La aceasta P. S. Sa păr. Episcop Dr. Iuliu Hossu, în vicietate puterii sale arhieresti declară, că schimbă greșala în adevăr și-l distinge pe păr. Dr. Șimon cu titlul de protopop onorar. Gestul P. S. Sale a produs o vie satisfacție și însuflețire în părinții sinodali.

Descoperirile unui savant român. Inginerul Gogu Constantinescu a ținut Vineri seara o conferință foarte interesantă în amfiteatrul de poduri și șosele din București, în care și-a spus contribuțiile sale estreme de importante în ce privește perfecționarea tehnicii miștate. Pornind dela studiul vibrațiilor sonore, D. Sa a ajuns, împotriva tuturor așteptărilor și împotriva teoriei consacrate de atâta vreme, la concluzia că lichidele nu sunt incompresibile. În sprijinul acestei inovațiuni, D. Sa aduce un șir întreg de experiențe, cari te silesc să conchizi astfel. D. Sa a construit un tun hidraulic de 75, fără pulbere; arcuri hidraulice, întrebuințate în artilerie și alte descoperiri și aplicațiuni practice puse deja în praxă și adoptate oficial de armata engleză. Prin aceeași compresibilitate a lichidelor D. Sa a ajuns la ferberia apei într'o conductă închisă, fără nici un element străin. Tot așa a produs și lumina. Cu un cuvânt inginerul Gogu Constantinescu a ajuns să revoluționeze știința. Și, puse în praxă descoperirile D. Sale, se va ajunge la rezultate nevisate până acuma.

PARTEA OFICIALĂ.

Concurse.

Conform concludului Nr. 2309/919 a Ven. Consistor din Arad pentru îndeplinirea postului de învățătoare dela școala gr. or. rom. în filia Constanța devenit vacant prin abdicarea fostului învățător Ludovic Cioban se eserie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”.

Emulamentele sunt: 1. 15 măgi metriche de grâu curat, 2. Folosința a 2 lanțe și jumătate de pământ, 3. Locuința cu o grădină de 400 stângeni cvadrați. 4. 2 stângeni de paie din care va avea să se încălzească și școala. 5. Ștola pentru înmormântări una cor. 6 Bani pentru conferință 20 cor. Intregirea salariului dela suma fundamentală în sus și eventualele gradații se vor cere dela stat. Învățătoarea care va fi aleasă are să conducă elevii în duminici și serbători la sfânta biserică și se propună elevilor cântarea bisericască. Învățătoarea are să poarte oficiul școlar fără nici o remunerație.

Recursurile adresate comitetului par. respective școlar gr. or. rom. din Constanța și ajustate: a) Extras de botez din matriculele bisericesti, b) Diploma de învățătoare, c) Certificat de apartinență, d) Eventualele atestate de serviciu, sunt a-se înainta prea onor. oficiu protopopesc din Comloșul-mare.

Reflectantele vor avea să se prezinte în vre-o duminică ori serbătoare în sf. biserică din B. Comloș pentru a face cunoștință cu poporul.

Dat în ședința comitetului școlar ținută în Constanța la 3/16 Noemvrie 1919.

Comitetul școlar.

În conțelegere cu: Dr. Ștefan Cioroianu administrator protopopesc.

—□—

1—2

Nr. 2335/919.

La școlile secundare din Lipova: comercialele superioare și școlile civile, una de băieți a Statului, alta r. catolică de fete, se va sistematiza un post de profesor de religie pentru prevederea instrucțiunii religioase a tineretului nostru dela acele școlile. Școala comunală de ucenici, de asemenea, amăsurat împrejurărilor, va fi atrasă la această catedră, eventual se va da spre catehizare aceluiaș profesor de religie în schimbul școlii civile r. catolice de fete.

Pentru deplinirea acestui post se publică concurs cu termen de 30 zile, dela prima apariție a concursului în organul oficial al diecezei, putând să competeze preoți sau cel puțin absolvenți de teologie, cari — și unii și alții — au calificățiune preoțească de clasa primă, eventual studii teologice superioare.

Profesorul de religie, care va fi aplicat, va face parte din corpul didactic al școlii, la care va fi aranjat, având toate drepturile și datorințele împreunate cu aceea calitate. În special se pune în prospect un obligament săptămânal de 16 ore de prelegeri și o oră de exortațiune.

Beneficiul se va acorda în parte sau de tot de către statul Român, la fel cu salariul celorlalte puteri didactice dela școala respectivă, cu toate drepturile asigurate pe seama acestora. Când ar propune la mai multe școli, salariul se va computa după cea mai înaltă școală, pentru care are calificăția. Catihetul ori profesorul de religie, până să ajungă titular sau definitiv, se va socoti ca suplinitor, asigurându-i-se toate retribuțiunile fixate pentru aceștia. Anii de serviciu, făcuți înainte în alta slujbă bisericască, chiar dacă cineva ar fi ocupat atari slujbe înainte de a se preoți, se vor computa la salariu după normale, ce se vor fixa pentru alte puteri diactice de acest fel.

Cel ce va fi angajat va putea obține titlul de definitiv sau titular numai după ce se va fi stabilit pe deplin acordul necesar în aceasta materie între Biserică și Statul Român și respective după ce cel ales, prestând examenul special de profesură pentru religie, va fi fost luat la cunoștință și din partea Statului.

Ceice vor reflecta la acest post, vor avea să trimită Consistorului eparhial rugarea cuvenită, ajustată cu documentele și informațiunile următoare:

1. Autobiografia pe scurt, din care să se vadă, câți ani ar avea petentul de a cere să i-se socotească la statorirea dotației profesoriale.

2. Extras de botez.

3. Testimoniu de maturitate.

4. Absolutorul teologic.

5. Testimoniu de calificățiune preoțească,

6. Atestat (atestatele) de serviciu de până aci.

7. Concesiune dela superioritatea sa bisericască, că poate reflecta la post.

Ceice competează pot trimite și numai copii autenticate de pe documentele originale. Mai consult însă ar fi să aducă rugarea în persoană, dacă pot, spre a nu se întârzie prin transmisiune cu poșta.

Consistorul își rezervă, ca pe recurentul ce l-ar angaja, să plaseze după cum însuși va afla mai de consult.

Arad, șed. cons. din 7/20 Noemvrie 1919.

Consistorul ort. român din Arad.

—□—

2—3

Nr. 2379—1919.

Prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile pentru conferirea unui știpeidiu de 252 cor. din fundațiunea „Simeon Iosif Popo-viciu-Paffy”.

Indreptățiți la acest știpeidiu sunt descendenții familiei Popa din Buteni, ori membrii din familia cutărui preot de acolo, care concurent ar studia bine la vr'o școală elementară, civilă ori gimnazială din patrie.

Concurenții la acest știpeidiu au să adnezeze la petițiune:

a) extras de botez din matricula bisericască, că e născut român gr.-or., iar extrasul

să fie provăzută cu clauzula parohului local, că concurrentul și de prezent aparține bisericii române ortodoxe.

b) Justificarea descendenței din familia Popa sau că e fiu de preot din Buteni.

c) Atestat de paupertate dela dirigătorul politică competentă, cu date pozitive despre starea materială a părinților și însuși recurrentului. Atestatul să fie vidimat și de oficiul parohial concernent.

d) Certificat medical despre starea sanitară de acum a recurrentului.

e) Certificat de moralitate dela parohul local.

f) Testimoniu școlar despre ultimul an de studiu și indicarea locului și a școlii, unde vrea să-și continue studiile.

Recurentii la știpendiu au să-și instrueze petițiunile de concurs cu:

a) extras de botez dis matricula bisericească;

b) cu toate acele documente de concurs, cari sunt indicate mai sus sub lit. c)–f).

Se observă, că ajutoarele puse în prospect prin acest concurs se vor acorda numai pentru durata anului școlar 1919–1920, și că acordarea nu învoalvă nici un angajament pentru viitor.

Arad, șed. cons. 30 Oct. (12 nov.) 1919.

Consistorul ort. rom. din Arad.

—□—

2—3

Pentru deplinirea stațiunii învățătoresți dela școala confesională gr. or. rom. din Răpsig, protopresbiteratul lenopolei se escrie concurs cu termen de 30 zile, dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala”.

Venitele sunt: a.) în bani gata din cassa cultului 700 cor. b.) bani de lemne 96 cor. c.) folosirea a lor 8 drepturi de pășunat 50 cor. d.) venite cantonale 20 cor. e.) locuința cu 3 odăi cuină, cămară și grădina dela locuința învățătorului (cca. 600 st. □) f.) pentru scripturistica 20 cor. g.) participarea la adunarea generală și conferința 40 cor. și întregirea dela stat. Incălzirea salei de învățământ cade în sarcina com. bis.

Venitul total dela confesiune dă suma de 866 cor. Învățătorul de mai înainte a avut dela stat toate gradațiile și adausele. Gara și posta în loc.

Alesul va trebui se provadă cantonatul la toate serviciile dzești, să instrueze elevii în cântările bisericești și va avea să cânte cu ei la serviciile sfintei liturgii în toate Duminecile și sărbătorile.

Recursele ajustate cu toate actele necesare, adresate comitetului par. din Răpsig, se vor înainta la oficiul ppsc gr. or. rom. al lenopolei (Borosjenő) în termenul fixat, iar reflectanții vor avea să se prezinte în vre-o Duminecă în sf. Biserică din Răpsig pentru a-și arată desteritatea în cele cantonale.

Din ședința comitetului par. din Răpsig, ținută la 26 Octomvrie (8 Noemvrie) 1919.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* m. p. protopresbiter, insp. de școale conf

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa primă din Socodor (Székudvar) foastă a decedatului paroh Aureliu Varga la ordinul Ven. Consistor de sub Nr. 1661/1919 se escrie concurs din oficiu cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficială „Biserica și Școala.”

Beneficiul de paroh e următorul: 1. Una sesiune parohială. 2. Birul și stolele legale. 3. Congruă, pentru care însă parohia nu ia garanță.

Alesul e îndatorat a suportă toate dările după beneficiul său, și a catehiză la toate școlile din comună fără drept de remunerație dela parohie. Parohia fiind de clasa primă dela recurenți se cere cvalificația prescrișă în concluzul Sinodului eparhial sub Nr. 84/1910.

Recursele ajustate cu documentele necesare și cu atestat despre serviciul de până acum, sunt a se înainta în termenul concursual protopopului concernent în Chișineu (Kisjenő) județul Arad.

Recurentii, având în vedere § 33 din Regl. par. și pe lângă prealabila incuviințare a protopopului concernent, căruia însă au întâiu a-i dovedi, că întrunesc toate condițiile din concurs, iar cei din alta dieceză, că au și consimțământu Consistorului diecezan, vor avea a-se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sf. biserică

din Socodor spre a-și arată desteritatea în rituale, oratorie și cântarea bis., și spre a fi cunoscut poporului.

Chișineu, la 2/15 Noemvrie 1919.

Dr. Dimitrie Barbu m. p., protopopul concernent.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea unui post de învățător la școala poporală ort. română din Pecica-Română (județul Arad) se publică concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficială „Biserica și Școala”, cu următoarea dotațiune anuală:

1. Salarul cerut de art. de lege XVI din 1913, în consonanță cu anii de serviciu ai alesului. 2. Relut legal pentru cortel. 3. Stola uzuată la înmormântări și alte servicii. 4. Pentru scripturistica 40 cor. 5. Pentru conferința învățătorescă 40 cor. 6. Pentru curatorat 200 cor. 7. Un prund (grădină) pentru legume. 8. Pentru înființarea și conducerea corului vocal bisericesc, pe cel puțin 4 voci, va primi un onorar de 500 cor. anual, pe timpul cât va satisface acestei îndatoriri impuse alesului învățător. De lemne pentru încălzit se va îngriji comuna bisericească.

Învățătorul ales va avea să îplinească următoarele îndatoriri: 1. Va cercetă regulat Sf. biserică cu elevii săi, pe cari îi va instrui să cânte răspunsurile liturgice fără altă remunerațiune. 2. Va țineă o strană la cântare. 3. Va țineă clasele cari i-se vor încredința din partea conducătorilor școlii. 4. Va conduce socoțile bis. cult. și fund. întrucât i-se vor încredința, în care caz va primi remunerațiune separată.

Reflectanții sunt poftiți să-și înainteze în termenul indicat recursile adresate comitetului parohial din Pecica-Română, la adresa Preaonoratului Oficiu Protopresbiteral în Arad, având să aclude următoarele documente în original: a) Extras de botez. b) Diploma de învățător. c) Atestat de apartinență. d) Atestat despre serviciul de până acum. e) Eventual atestat despre desteritatea în conducerea corului vocal.

Dela recurenți să cere ca sub durata termenului concursual să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în Sf. biserică parohială din loc, spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Dat în ședința comitetului parohial ținută la 13/26 Octomvrie 1919. *Teodor Orga* m. p., președinte. *Petru Russu* m. p., notar.

În conțelegere cu: *Traian Vatian*, m. p., protopresbiter și inspector școlar.

—□—

3—3

În urma renunțării de bunăvoie a preotului Romul Mladin, pe parohia astfel devenită vacantă din Otlaca, prin aceasta pe baza ordinului Ven. consistor Nr. 1966/1919, se publică concurs cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în organul „Biserica și Școala.”

Parohia e de clasa primă.

Beneficiul parohiei constă din: sesiunea parohială cu competența de pășune, birul și stolele legale.

Preotul ales va plăti dările după venitele parohiei și va catehiză elevii din o școală.

Reflectanții la aceasta parohie sunt poftiți ca recursile ajustate cu documentele de cvalificațiune pentru parohii de cl. I conform concluzului sinodal Nr. 84/910 și adresate comitetului parohial să le subștearnă oficiului protopopesic din Chișineu (Kisjenő), iar dâșșii cu stricta observare a §-lui 33 din regulamentul pentru parohii, să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sfânta biserică din Otlaca spre a-se arată poporului.

Cei din alta dieceză au se dovedească protopopului tractual, că au voia P. S. Sale Dlui episcop de a recurge la aceasta parohie.

Dat din ședința com. parohial ținută la 25 Octomvrie (7 Noemvrie) 1919.

Comitetul parohial.

Cu știrea și consensul dlui protopop tractual, — din încredințare: *Gheorghiu Turicu* m. p., preot în Otlaca.

—□—

3—3

Nr. 2006/1919.

Prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile pentru conferirea a 3—4 știpendii vacante din fundațiunea „Teodor Pap”.

Îndreptățiți la aceste știpendii sunt, conform literilor fundaționale:

a) rudeniile fundatorului,

b) tinerii români ortodocși din orașul Giula,

c) în lipsa recurenților indicați sub a) și b) urmează îndreptățirea tinerilor români din întreagă dieceza Aradului, cari cercetează școale: elementare, civile, reale, comerciale, industriale, de agricultură, militare, gimnaziale, academii, ori universități și la institute teologice.

Concurenții au să-și înainteze cererile la adresa Consistorului ortodox român din Arad, ajustate cu următoarele documente originale ori autenticate la vr'un notar public regesc:

1. Extras de botez din matricula botezaților, provăzută cu clauzula parohului local, că respectivul și de prezent aparține bisericii române ortodoxe.

2. Rudeniile, cari reflectează la știpendii, au să prezinte și informațiune familiară, din care să fie evident gradul de înrudire cu fundatorul.

3. Atestat de paupertate dela dirigătorul politică competentă, cu date specificate și pozitive despre starea materială a părinților concurrentului, precum și despre starea concurrentului însuș. — Atare atestat se cere și dela rudeniil.

4. Testimoniu de pe anul școlar 1918/19, iar universității despre toate cursurile, respective semestrelor ascultate, și document despre rezultatul în examenele prestate.

5. Certificat medical, dela vre-un medic oficial, despre starea sanitară a recurrentului.

6. Dacă recurrentul ar fi întrerupt studiile, are să dovedească prin act autentic: unde, în ce calitate a petrecut timpul respectiv și cu ce conduită?

7. Concurrentul va avea să arate în petițiune și aceea, că este asentat ori ba? Dacă da, de când e asentat și când are să-și facă stagiul militar? Apoi că: unde și la ce fel de școală are de gând să-și continue studiile? Dacă e student de școale medii, ce carieră are de gând să-și aleagă după terminare? De unde mai are știpendii, ori ajutor și în ce sumă?

Da asemenea să arate recurenții și adresa, la care să li-se trimită la vremea sa rezoluția consistorială.

Arad, ședința cons. dela 30 Octomvrie (12 Noemvrie) 1919.

Consistorul ort. rom. din Arad.

—□—

3—3

Pentru înregirea postului de învățător gr. or. rom. dela școala confesională din Buteni, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani dela biserică 600 cor. 2. 330 cor. 86 fil. pentru rescumpărarea bucatelor dela comuna politică. 3. Scripturistica 20 cor. 4. Conferința 40 cor. 5. 4 stângenii lemne (2 stângenii pentru școală, 2 pentru învățător). 6. Cvarțir în edificiul școlii. 7. Stolele cantonale îndatinate. 8. Pentru conducerea corului la început 200 cor. iar întrucât alesul va prestă rezultat apreciabil, remunerația se va urcă până la 500 cor.

Dela reflectanți se cere să știe instrui și conduce cor. Ceice doresc să reficteze la acest post, sunt poftiți a) A-și trimite petițiile concursuale, instruate conform normelor în vigoare, respectivului comitet parohial, pe calea oficiului ppbiteral din Buteni (com. Arad.) b) A se prezenta într'o Duminecă, ori într'o sărbătoare în Sf. biserică, spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic. c) A accludă atestat de funcție și conduită dela cond. of. par. unde a servit.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin*, protopop.

—□—

3—3

Duplicat.

Aurel Oarcea, născut la 12/24 Febr. 1898 în Iosășel, județul Arad, perzându-și cu ocaziunea invaziunilor bolșeviste diploma de învățător liberată la 10/23 Maiu 1916, Nr. 148 P. 1915/16. i-s'a extradat duplicat cu datul de 19 Nov. (2 Dec.) 1919, Nr. 114 P. 1919/20, prin ce originalul se declară de anulat.

Dirjecțiunea institutului ped. teol. gr. or. român din Arad.

Cenzurat: *Dr. Gh. Costa.*

Redactor responsabil: *Dr. Teodor Botiș*, profesor.